

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
PSČ 116 40 PRAHA 1, Nám. CURIEOVÝCH 7

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK Oponenta

Téma práce : Zvláštnosti výslechu dětí

Autorka : Mgr. Jana Bělochová

Konzultant : Prof. JUDr. Jan Musil, CSc.

Oponent : doc. JUDr. Jiří Herczeg , Ph.D.

Předkládaná rigorózní se zabývá zvláštnostmi typickými pro výslech dětí, tedy osob mladších 18 let, jejichž psychika, rozumová i právní vyspělost se na rozdíl od dospělých pachatelů vyznačuje mnohými specifiky, které musí být zohledněny během výslechu. Jde o téma aktuální, zejména s ohledem na některé v poslední době medializované trestní případy. Cílem práce je poukázat na základní specifika spojená s výslechem dětí, které mohou v trestním řízení vystupovat v různém procesním postavení (svědek, poškozený, podezřelý, obviněný). Povaha trestného činu a role dítěte při vyšetřované trestné činnosti ovlivňuje i přístup vyslychajícího a celkovou volbu taktiky vedení výslechu.

Z hlediska obsahového a metodologického mohu konstatovat, že pojednání o daném tématu důsledně vychází z jeho věcného zaměření, jež si autorka vymezil strukturou práce.

Pokud jde o vlastní metody zpracování látky, autorka se opírala o právně dogmatickou analýzu odpovídajících právní úpravy.

Systematika rigorózní práce, jak ji nabízí zmíněný obsah, je vcelku vhodně strukturovaná do dvou částí. V části první se autorka zabývá právními aspekty výslechu dětských svědků. Po vymezení základních pojmů (dítě, mladistvý, dítě mladší 15 let) se autorka věnuje procesnímu postavení dítěte v trestním řízení, a to jak pachatele, tak i svědka, poškozeného a oběti trestného činu (kapitola 2). V kapitole třetí první části pak autorka rozebírá platnou právní úpravu výslechu dítěte dle § 102 trestního řádu , zejména zdůrazňuje šetrnost vedení výslechu, jeho

neopakovatelnost a přítomnosti dalších osob při vedení výslechu. Ustanovení § 102 obsahuje odchylky pro výslech osoby mladší než 18 let, které jsou projevem nezbytného zřetele k individuálním vlastnostem vyslýchaného. Respektují rozumovou, duševní a mravní úroveň uvedených osob. Jinak se i na výslech osob mladších 18 let užití obecná ustanovení o výslechu svědka. Skutečností, že je vyslýchána takováto osoba, musí být přizpůsobeno i její poučení (§ 101 odst. 1 věta třetí) včetně toho, že ji lze trestně stíhat za křivou výpověď, jen když už dovršila 15. rok věku. Poučení této osoby dané jí jen podle obecných ustanovení však samo o sobě nečiní její výpověď nepoužitelnou (srov. R 11/1994-I.). V každém případě musí být svědek uvedený v § 102 odst. 1 poučen o právu odepřít výpověď podle § 100 odst. 1, 2 (srov. R 51/1977 a R 3/1981).

Výslechu dítěte podle § 158a trestního řádu je věnována kapitola čtvrtá. V kapitole páté pak autorka popisuje právní úpravu výslechu podezřelého nebo obviněného mladistvého. V části druhé pak autorka popisuje kriminalistické a psychologické aspekty výslechu dítěte, zejména specifika dětského vývoje (kapitola 1), taktiku výslechu, jeho přípravu, průběh, včetně typických otázek a rovněž překonání lživé výpovědi (kapitola 2). Rozumová i mentální úroveň osob mladších 18 let vyžaduje diferencovaný přístup a zvláštní znalosti při jejich výslechu, zejména pokud jsou tyto osoby vyslýhány za situace, kdy jsou zároveň poškozenými (především ohledně některých trestných činů násilných a proti svobodě a lidské důstojnosti). Fáze utváření výpovědi a věrohodnost výpovědi dítěte jsou uvedeny v kapitole třetí. Zvláštní pozornost autorka věnuje výslechu sexuálně zneužívaných dětí (kapitola 4) a provádění výslechu dítěte ve zvláštní výslechové místnosti (dětská a technická místnost) je pak uvedeno v kapitole 5. V kapitole šesté autorka je věnována kazuistice, kdy autorka uvádí konkrétní případy výslechu dětí, včetně výslechu svědka ve věku 12 let použitého jako nástroj nepřímého pachatele ublížení na zdraví.

Novela trestního řádu provedená s účinností od 1. 8. 2013 zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, přinesla výraznou změnu dosavadního ustanovení § 102 zejména v tom, že nyní se týká svědka *mladšího než 18 let*, nikoli mladšího než 15 let, jak tomu bylo doposud. Zvýšení této věkové hranice je odůvodněno skutečností, že trestní řád i další právní předpisy poskytují zvýšenou ochranu dětem, přičemž mezinárodní úmluvy (viz např. čl. 1 Úmluvy o právech dítěte) považují za dítě osobu mladší než 18 let. Navíc vznikl nedůvodný rozdíl mezi obviněným mladistvým, který má v trestním řízení zvýšenou ochranu, a poškozeným starším než 15 let a mladším než 18 let (např. Obvinného mladistvého lze konfrontovat jen výjimečně, a to až v řízení před soudem pro mládež, zatímco poškozeného ve stejné věkové kategorii bylo dříve možné konfrontovat zcela bez omezení).

Další změna provedená v důsledku citované novely spočívá v tom, že povinná přítomnost pedagoga při výslechu podle § 102 odst. 1 byla nahrazena povinnou přítomností *orgánu sociálně-právní ochrany dětí* (pedagog patrně může být nyní „jinou osobou mající zkušenosti s výchovou

mládeže“), ovšem nedošlo již k odpovídající novelizaci i v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, takže není zřejmé, který konkrétní orgán sociálně-právní ochrany dětí, resp. pověřená osoba kterého orgánu sociálně-právní ochrany dětí, se má zúčastnit výslechu osoby mladší než 18 let o okolnostech uvedených v § 102 odst. 1 (§ 33 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. upravuje jen účast obecního úřadu obce s rozšířenou působností jako orgánu sociálně-právní ochrany dětí v trestním řízení proti mladistvému).

Při ústní obhajobě by se autorka měla vyjádřit k následující otázce :

- *Jaké procesní důsledky má vada přípravného řízení, záležející jen v tom, že osobě mladší než patnáct let bylo dáno poučení ve formě a a v rozsahu odpovídajícím obecným ustanovením o výslechu svědka, a nikoli podle zvláštního ustanovení pro osoby mladší než patnáct let, pokud je z okolností případu zřejmé, že svědkovi bylo v rámci poučení vysvětleno, jaký význam jeho výpověď má, a že jeho povinností je poskytnout úplnou a pravdivou výpověď (např. poučení o trestních následcích křivé výpovědi).*

Závěr :

Lze konstatovat, že předložená práce je zdařilým zpracováním zvoleného tématu. Výklad je vhodně rozčleněn, autorka poctivě pracuje s poznámkovým aparátem i judikaturou. Autorka ve své práci využil přiměřené množství dostupných literárních pramenů a osvědčil svoji schopnost jejich využití pro vlastní autorský text.

Po obsahové i formální stránce autorka splnil všechny nároky kladené na tento typ prací a předložená práce je tak plně způsobilá k obhajobě.

V Praze dne 25.11.2013

Doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D.

oponent